

تۈرك يۈردى

تۈرك اومباقلرى مركز ھېيئىتى طرفىندە نەشر اولونۇر

جلد ۴

ايلول ۱۹۲۶

نومرو ۲۱

تخته جیلر

تورکیه حدودلری داخلنده بعض کیزلی مذهبیلر الان موجودیتلرینی محافظه ایتمکده در. بونلردن اک زیاده نظره چارپانلردن بری غربی و جنوبی آنادولوده یاشایان « تخته جیلر » در. هر دینک یازلمش، تفسیر و شرح ایدلمش عقیده لری واردر. فقط تخته جیلرک مذهبی حقنده تثبیت ایدلمش هیچ بر شیئه مالک دکلز. ایچیمزده یاشایان، اقتصادی حیاتده مهم بر موقی اولان بو چالیشقان انسانلرک مذهبیلری، عرق ماهیتلری حقنده معلومات صاحبی اولق هر حالده بوگون بر احتیاج حالنده در. غرب مؤلفلری ایچنده تخته جیلر حقنده اوزون اوزادی به تدقیقاتده بولونان ذات برلین دارالفنونی اتنوگرافیا مدرسلردن پروفیسور « لوشان Felix Luschan » در. ویانه و یارسده طب تحصیل ایتدکدن سوکره آنروپولوژی و اتنولوژی ده اختصاص کسب ایدوب ویانه و برلین اتنوگرافیا موزه لرله دارالفنونلرنده چالیشمش اولان پروفیسور لوشانک شرقده، بالخاصه آنادولوده متعدد تدقیق سیاحتلری واردر. آنطالیه ده کی اوزون تدقیقاتک نتیجه سی اوله رق تخته جیلره دائر ۱۸۹۰ سنه سنده (Arch. f. Antrop.) Die Laechtadschie عنوانیه بویوک بر اثر نشر ایتمدر. بر چوق رسملره تزین ایدلمش اولان بو اثرک بوگون نسخه سی قالمشدر. یالکز کتبخانه لرده مطالعه سی قابل اولمده در. اخیراً عین مؤلف « قوملر، هرقلر، لسانلر » دیه یکی بر کتاب نشر ایتدی. بوراده تخته جیلر حقنده کی بوتون معلوماتی خلاصه ایتمکده اولدیغندن اثرک بو قسمنی عیناً نقل ایده لم: [۱]

بک محدود مقدارده، احتمال ۱۰۰۰ عائله، یاخود ۵۰۰۰ نفوس قادر خصوصی بر جماعت آنطالیه حوالیسنده یایلمش - حتی کیزلنمش دینه جک بر حالده - بولونمده در، که بونلره غربی آنادولوده علری یعنی علی طرفداری تسمیه ایدیلر، فقط اونلر کندیلرینه تخته جی دیلر، حقیقه ده بونلر طاغلرده یاشایان و کرسته -

جیلکله کچینه برزمره در . بونلرک انتشاری یالکز آ نطالیه حوالیسه منحصر دکلدر ، جوار طاغلق یرلرده ده بونلره راست کلینیر ، شوقادار وارکه آنطالیه ده کیلر دیگر یرلرده کندن داها صاف ، داها آز قاریشمش برحاله بولونمقده در . تورکجه قونوشان و رسماً مسلمان عد ایدیلن تخته جیلر اوزون سنه لردنبری خدمت عسکریه جلب ایدلمکده در ، بونلرک اسلامقله مناسبتلری پک ظاهری حق جملی اولدینی حاله هیچ برزمان ارمی وروملر کی رعایا عد ایدلمه مشلدر . تخته جیلرک حقیقی دینی حقنده اورته ده مختلف حکایه لردوران ایتمکده در ، که برچوخی اینانیله جق کی اولمادیغندن بوراده ذکرینه لزوم کورمیورم ، بونلر کندی اعتقادلری حقنده خارجه قارشى پک کتوم طاورانیرلر . حق صوک سری کندی قاریلرندن بیله کیزلرلر ، چونکه اونلرجه « قادین دیلی ، قاینار صوکیدر ، سر صاقلایه ماز . تخته جیلر یکنظرده شکل خارجه اعتباریله جوارده کی دیگر اهلیدن پک آز فرق اولونور . بونلر بتون حال و طورلرنده دیگر تورکلردن برآز داها آغیر باشلی کوروندکلری کی طرز حیاتلری ده پک خصوصی برشکلده در . سرعتله سیاحت ایدنلر بونلره قوناق یرلرنده دکل ، یولده واورمانده تصادف ایدم جکلری ایچون قولایجه نظردن قاچه بیلیرلر . یالکز قادینلریله برابر بولونورلرسه در حال تفریقاری قابلدور ، چونکه کوزللی و کنجلری ده داخل اولق اوزره بونلرک قادینلری هپ آچیق کزدرلر . بریابانجینک نظر ، هیچ برزمان بونلرک اورتوتمنی موجب اولماز . بوندن ماعدا بورادن سرعتله کچن بر اجنبی سیاح ده اکر محلی لسانه واقفسه خدمتنده بولونان مسلمانلرک ، اساس اعتباریله کندیلرندن آشافی کوردکلری بو آدملره تصادف ایدنجه « تخته جی ، کله سنی محکومیت کچیرمش بر ذاته قارشى سویله نن بر سوز کی نفرتله تکرار ایتمکده در حال آکلایه بیلیر . ظاهراً مسلمان کی معامله کورمکده ایسه ده حقیقتده هرخالص مسلمان اونلری « کافر » عد ایتدیکندن علیهلرنده بولونمقده کندیلرینی حقلی کورورلر . تخته جیلرک چالقلری و آلدقلری ویا قادینلری برآز سربست اولدقلری حقنده ، آرقه لرندن برشی سویله نمیور ، چونکه قادینلری تمامیه آچیق وسوسلی کزدکلری حاله

صوك درجه ناموسلى ، ار ككارى مرد واعتماده لايق ايشيجيلردر . بونكله برابر كنديلرينه ايلك خرسيتيانلر كې اُك آغير تهمتار عطف ايدلمكده ، و متما دياموم سوندرمه آينلارى كې حياشزجه عادتار نقل و حكايه ايدلمكده در . سنه ده بر ويا بر قاچ دفعه ، ديكر بر روايت كوره هر هفته بوتون كوى سا كنلرى كيجه لين بر اوده طوپلانير ، شراب ايجرلر ، اوزون و هييجانلى سوزلر سويله نير ، نهايت آنسز ين موملر سوزر . يوندن صوكره نه اولور ؟ . بورايه كلنجه حكايه يي نقل ايدن متعصب ، تورك ضبطيه ويا سوروجينك خيالنده كچن وقوعات قويو وطوق رنكلرله بويانير . فقط بو افسانه لر ، فعلاً امكان اولمديغنى منور توركلره آكلاتمق بر آاز كوچ اولويور .

چونكه تحته جى نك ياشاديني يرلرده بوتون عائله لر ك ، طوپلانهرق آين يابه بيله . چكى بر محل بوقدر . فقط بو عدم امكانه خارجه كيلر پك اينانمق ايسته ميورلر وديورلر كه : « احتمال شيطان بونلره ياردم ايدر ، زيرا شيطانه طايدقلى شبهه سزدر . صوكره بونلرده ار كك چوجوق كندى قيز قارداشلىيله اولنه بيلير . . بونلر ياپيلقدن صوكره ديكر بوتون روايتلر كده دوغرى اولسى پك ممكندر . »

بوماصاللر و اتهاملره « مقابل حقيقت اولان شى شودر كه : تخته جيلر طاغلرده ۱۰۰۰ ، ۱۵۰۰ مترو يوكسك يرلرده سا كن اولوب منفرد وخصوصى بر حيات سورلر ، نادراً ثابت بر اقامتگاهه مالك اولوب بوتون سنه ، ياز قيش داللردن اورولش كه به كې بر چاتى اوزرينه قيل كچلر اورتوله رك وجوده كتيرلمش چا ديرلرده ياشارلر . طاغلر ك يوكسك يرلرنده ويا غير محفوظ موقعلرده ، عين يرده اوزون مدت قالمق ايستلر سه چا ديرلرينه مشابه اولهرق ، عين شكلك بر آاز داها بويومه سى و صاغلار ملامشى صورتيه تقريبا قطرى ۴ متره اولان دائر دوى بر زمين اوزرنده پك خصوصى بر يچمده بر نوع اولر چاتى ويرلر .

طاشدن ويا كريچدن ياپسلان ديوارلر نادراً بر متروى تجاوز ايدر ، قابو ديره كى اولهرق ا كثر يا اسكى ياني طاشلرى قونير . بعضاً ديوارلر آراسنده ده آنتيقه طاشلر ك قوللانيلدينى واقعدر . هيچ قابو قانادى كورولمز . يووارلاق ديوار اوزرينه مخروطى شكلده صماندن و چاليدن متشكل بر چاتى اورته كلمه مك اوزره

۱۲ الی ۲۰ عدد یوقاریدن باغلانمش صیریق اوزرینه طوتدیریلهرق قونور. چاتی تپه سنک اطرافى طاشلرله تنیت ایدیلر .

طار براقیلان قابو آرالینی تا چاتی یه قادار دوام ایدر، که بونک یوقاری قسمی عینی زمانده باجا وظیفه سنی ده کورور، چونکه چاتی ده قطعاً ایکنجی بردلیک آچیلماز. عینی یچمده، فقط مسلمان تورکلره عائد مخروطی اولره سدیماجوارنده (فتحیه ابله اشن چایی آره سنده) کچی موقعنده بولونور. صوکره دودورغا آصاری (عینی موقع یاقیننده دودورغا حصارى اوله جق) قریه سنده ده تصادف ایتدیمسه ده بوراده او دکل صمانلق اوله رق قوللانیمقدمه در. عینی شکلده اقامتگاه بقیه لرینه آلپ مملکتلرنده قبل التاریخ دورلره عائد آثار آره سنده تصادف ایدلمکده در. یارمباد ویللاسی یاقیننده عینی شیئی بالذات کوردم.

کویه وشهره یالکز تحته و دیرک صاتمق بوکا مقابل چارشیدن پک آز محتاج اولدینی آروپا امتعه سنی آلمق ایچون کلیر. دیگر بوتون اشیایی بالذات کندیلری وجوده کتیرلر. کندى قوماشلرینی کندیلری دوقورلر و بویارلر، غذا اعتباریلده آنادولونک دیگر طاغ سکنه سته نظراً خارجه داها آز محتاجدرلر، حتی اوقادار که برنج آلمامق ایچون بولغور پلاوینی ترجیح ایدرلر. بر جوق سبیلردن، بالخاصه عسکرلکدن و ویرکیدن قاجق ایچون قومشولریله ممکن اولدینی قادار آزمناستده بولونورلر. عین صورتله ایستاتستیکه تعاق ایدن سؤالره قارشى امنیتسزلك اظهار ایتمکه برابر احتیاطکار وقاچامقلى جواب ویررلر. حقیقه تام دینه بیله جک استقلاللرینی کیزله مک ایچون جدی صورتده اوغراشیرلر. بونلر یرلی تورکلر آره سنده بولونمق مجبوریتنده قالدقلى زمان اونلرله مناسبتلری پک ظاهریدر: اکر رمضان تصادف ایدرسه بونلرده اوروج طوتارلر، فقط عینی زمانده شراب ایچرلر، دوموز آتی یرلر، دیگر تورکلر کبی بش وقت نماز قیلمازلر، قرآنه قارشى اولان وضعیتلرینی کلامق ده مشکدر. کتابکز وارمی؟ سؤاله قارشى اونلر طبیعی اوله رق اوت جوانی ویررلرسه ده اوراده بولونان حقیقی مسلمانلر «یوقدر» دپه اونلری تکذیب ایدر. بونلرک احمد، علی، حسن و محمد ... کبی

اسملره قارشى بر محبت دویوب عمر، بکر، عثمان.. کبی اسملری هیچ قوللاناملری
وبو اسملرده کی تورکلره قارشى نفرت حس ایتملری اونلرله قونوشمق بیله ایسته مه.
ملری شایان دقت حاللردندر. طاوشان وهندی بی نجس عد ایدرلر، بونلرله تماس
ایتمکدن صوک درجه تیکسینیرلر. بوکا مقابل طاووسک تمثالی، ماهیتی واردر،
شیطانک شکل مجسمی عد ایدرلر. مع مافیه عین زمانده طاووس اویله بر حیواندرکه
بعض احوالده داها عالی بر مخلوق، ای بر انسان ویاخود اولیا اولور:

بونلرک تناسخ حقنده اطرافلی دوشونجه لری واردر. فنا روحلر، جینلر
وشیطانلر حقنده کی اعتقادلری، کنه نتیجه سی هبوط ایتمش و متعدد حیوان
جسملرندن کچهرک یکیدن ای روح حالنه کچمش ملکلر حقنده کی اعتقادلریمز کیدر.
بونکله برابر جینلردن صوک درجه قورقولور، اطرافده دائمًا موجود بولوندیغی
ظن ایدیلیر، اونلری اینجیده جک کله لک تلفظندن صاقینیلیر. بالخاصه شیطان کله سی
اونلر ایچون بک قورقونج بر کله در. بر تخته جی نک اوکنده حاشاری برچوجوغه،
ویاخود اویناق بر آتہ شیطان کله سی سویله مک پک بویوک بر تربیه سزلک اولور.
یا لکز فنا روحلر دکل کناهکار انسانلرک روحی ده اولوملرندن صوکره حیوانه
انقلاب ایدر. طاوشان ویا هندی شکانه کیره رک یکیدن یاشامایه باشلار. بوکا
مقابل آبی انسانلر تکرارینه انسان اوله رق کلیرلر، درجه لرینه کوره حیاتده داها
یوکسک ویا داها الحاق بر موقع اشغال ایدرلر.

درد بویوک پیغمبر موسی، داود، عیسی وعلی عینی وجودک مترقی بر اصفایه
اوغرایان تناسخندن باشقه بر شی دکلدر. بو وجودک صکره کی مقدراتی دینی
اسرارک مهم بر قسمی تشکیل ایدرلر. بوراسنی حقیقی مسلمانلر، بو معناسز
حکایه لری استهزا مقصدیله نشر ایدرلر. احتمال بونلرده عین دینی دوشونجه لر
زمره سندن در. مثلاً علی نک جسدینی بر دوه جی بوله رق دوه سنک اوزهرینه
یوکله تمش، کرک دوه و دکرک دوه جی بالذات علی اولمش. بر مرکب پک ظالمانه
بر صورتده دوکولدیکنندن بر دنبیره یوکنی آتمش وبر انسان سسیله سوز سویله مه یه

باشلاخجه تحته جیلر علی بی دوکش اولدقلرینی کورمشلر .

مذهبی اسراری حامل اولان ذاته «بابا» یاخود «دده» دینیر .

ایستر بر قاچ دوزینه افراددن ، استر پک چوق عائله لردن متشکل اولسون . هر قبیله نك بر باباسی واردرکه بو سیاسی اولمقدن زیاده دینی بر رئیس اوله رق کوزو کور . بابالق قبیله ایچنده ارثی اولوب بابا باشقه قبیله دن قادین آله ماز . بونلرک روحلری کندی اوغلارندن برینه کچدیکی کبی دیگر انسانلرده انتقال ایدم بیلیر . بناء علیه محقق هر زمان ارثی اولماز . بابا هر سنه الی آلتنده بولونان عائله لر ایچون کندی یوردلرنده بر چادیرده ویا بر میدانده روایتی نظراً مفارمه لرده دینی بر اجتماع احضار ایدر ، آقشام اوستی تغنی ودانس باشلار ، کیجه یاریسی بویوک بر قارغاشه لق ایله نهایت بولور . آره لرنده اولوب بیتن شیلر حقنده بر چوق فرضیه لر ایلری سورولمکده در . بوشیلر تنویمی احوال وجوده کتیرمک صورتیه تحصل ایدن صایقلامه تهیج لرندن عبارت اولسه کر کدر .

رای العین مشاهده ایدن شایان اعتماد ذواتک مشترک جوابلرینه کوره عین یکنسق ملودی اوقادار تکرار ایدیلیر که ، تا که چوقدن اولمش بر (بابا) ویا (علی) بالذات کلیر . جماعتدن انتخاب ایتدیکی بر ذات واسطه سیله سؤاللره جواب ویرر . دینی وسائر مسائله مثلاً بالخاصه یکی کلن پاشایه ، یاقینده آله حق قرءلره ، یاغه حق یاغورلره دائر خبر ویرر ، خسته لری ایی ایدر ، یارالری کچیرر . خلاصه بوتون بونلر قسماً بزم اسپیریتیزم اجتماعلرینی خاطر لاتمقده در . بوندن باشقه خرسیتیانلرده کی اعتراف ذنوب کبی بونلرده ده آیین اناسنده چیکنه نمش اولان تحته جینک کناهلری بابانک درلو درلو معامله لرله آلاجه بر بز پارچاسنه صاریلش یوماق حاله کچیرلدکن صوکره بونک یاقیلیمسی صورتیه ، غفران کامله ایریشمش اولورلر . یالکز یاقیلان شینک کولی ایجه افنا ایدملی ، یا کومولملی یاخود آقار صویه آتیلملی در .

بکا خبر ویریلن - فقط باشقه یرده تکرری کورولمین - دیگر بر عادتده بوکا ممائل برتلقی محصولی اولسه کر کدر . بوعادته کوره جنازه بر مزاره کومولدیکی

انسانده متوفانك البسه سنك بر پارچه سی قوری بر دال اوزرنده یاقیلیر و کولندن
بر مقدار محافظه ایدیلیر .

افاده ایتدیکی معنا غیر واضح اولمقله برابر متعدد دفعه لر بالذات کوردم که
کوچوک سو قوباسنی دائما ایکی آل ایله طوتمقده برعادتدر . تخته جی صاحبی
کدیرمز . بر معتاد پک اوزون بر اقدقلری صاحبلرینی ده نادر آقیصالتیلر . دیگر
خالص مسلمانلر یا صاحبلرینی تمامیله کسرلر ، یا خود بر آزا کل بر اقیلر ، اعتقاد
لرنجه محمد اونلری جنته بوکا کللردن طوتوب چکه جکدر . مسلمانلر تمیزلاک
ایچون بیقلرینی کسرلر .

تخته جیلرده بویوقدر . برده تخته جیلر ایرانیلر کی قوللرینی دیرسکلرندن
باشلایه رق پارماقلرینه دوغری ییقارلر ، تورکلرده ایسه اصول عکسی در . صابون
وصو پارماق اوچلرندن دیرسکلره دوغری سورولور .

هاسد معری

عشاق ایمین

افقک داغله داغله ، کوکسک چیچکلی ؛
کولویور شن باغله آقشاملر کده .
عاشقلر دیاری اولدیغک بللی ،
بر شراب رنگی وار آقشاملر کده ...

سکا قاووشدینم کیجه دنبری
نشته یله تیره یور کوزومک فری .
استقلال جنکنک شانلی ظفری
بر قیزیل یادکار آقشاملر کده ...

عشاق : عمر برالدیه